

ש. כ.

פרוטוקול מס' 3/ב'

מישיבת הוועדה לחינוך והוראה שהתקיימה ביום
ג', ל' בחשוון תשי"ג - 18.11.52 בשעה 11.10.

משתתפים:

- ש. פרסיץ - היו"ר
- מ. ארם
- ח. כוגר
- א. ברמן
- א. דויטש
- נ. חת - ממלא מקום חבר הכנסת רימלס
- ש. כפרית
- ד. נצר
- ז. סמילנסקי
- ר. צברז
- ט. י. רוזנברג
- א. רזיאל-נאור

חסריים:

- מ. ארנא
- א. הכרמלי
- ב. מינץ

מרוזמנים:

- ב. צ. דינכורג - שר החינוך וההוראה
- א. ארנון - מטעם משרד החינוך וההוראה
- צב' ססנר - היועצת המשפטית של משרד החינוך וההוראה
- דר' גת - מנהל לשכת שר החינוך וההוראה

סדר-היום:

- א. דיון על סקירתיהם של פרופ' דינכורג ופרופ' ריגר על מערכת החינוך לקראת שנת תשי"ג.
- ב. ברכות ליוטבם-ראש הוועדה ליוכלת תשישים.

18.11.1952

הדיון על הסקירה על

מערכת החינוך לקראת שנת חשי"ג.

היו"ר ש. פרסיץ:

פותחת את הישיבה.

מאחר ששר החינוך והתרבות נקרא לישיבה
ירצאת מגדר הרגיל ליושב-ראש הכנסת הוא יאחר לישיבת הוועדה וכי
שאנו נדרו החילה על סקירה נציגי משרד החינוך והתרבות על מערכת החינוך
לקראת שנת חשי"ג. לכשיכוא נוכל לדרו על החלטת הממשלה בקשר לסמינר
בבית-הכרם.

ה ה ל ס ה:

לשנת את סדר-היום בהצעת יושבת-ראש הוועדה.

ר. צברי:

ברצוני לעמוד כאן על החינוך במעברו.
מדבסור ריגור כסקירתו אמר כי הביקור
במעברות הוא ככל דע. לדעתי, זהו בעיה חמורה מאד שאיננה נעוצה רק
בחוסר ההרגלים של הילדים לבקר בבתי-הספר או במגב הכללי במעברות, אלא
יש לזקוף רבים מן הדברים האלה על חשבון המורים במעברות. נדמה לי
כי יש צורך בשינוי הגישה ביחס להוראה במעברות.

אשר לבעיית המורים - הרי היה צריך

משרד החינוך והתרבות להמיל חובה או שנת שירות, כדי שהמורים הטובים
המרוכזים בעיר יצאו למעברה וירכזו את העבודה החינוכית. ידוע לי כי
ההעדרונה בקינות והמחדרות המורים חשמו על זכויות המורים הרוחניים.
אולם יש לחשוב על הוצאת המורים הרוחניים, בעלי הנסיון לעבודה במעברות.
לכולנו ידוע מי הם המורים במעברות. הן אין להם נסיון מספיק בעבודה
ראשונה הצרכים - הם אינם בקיאים בכל זה. מורים אלה אינם מעניינים
את הילד, אף משתמטים מן העבודה.

אני נחקלח בחופעה זו גם בפרברים, בפרבר

ירושלים וחל-אבצב בשכונות המרוחקות אין גישה סחאימה לצרכי הילד. אנו
מרכזים את טובי המורים בבתי-ספר חינוכיים בעיר. אולם איננו יודעים
אם יהיו לנו מספיק חלמידים, ברגרי בבתי-ספר יסודיים שילכו לבתי-הספר
החינוכיים. חבר הכנסת א. ללפון מביא חכנית להעלאת הרמה של
מיזוג הגלריות, חכנית זו באה כדי להעלות את רמתם של ילדי עדות המזרח.
המדריכות בחל-אבצב ובירושלים אומרות, כי המורים אינם מספקים את הדרישות,
כי לא המורים הטובים נשלחים לשם. כן הדבר במעברות, דרוק במקומות
הרופפים במקום שיש צורך בחריש עמוק, יש לשלוח את המורים הטובים ביותר.

כסקירה זו איננו רואה כל החלחל לפורסומים.

זרם העובדים יצר דבר יפה, והוא מוציא ספרי לימוד מעניינים וילקוטמים
לנוסאים טובים לכל ביתה. מדוע אין משרד החינוך והתרבות לוקח על עצמו
מפעל זה, מדוע הוא צריך להיות נחלחל רק של זרם העובדים. ידוע לנו
כי רוב המורים הם חדשים, אין להם הנסיון הדרוש, אין לנו מדריכים
במידה מספיקה ואין ספריים - הרי טוב היה לו משרד החינוך והתרבות
היה פותח מחלקה מעין זו. ידוע לי, כי כחבי יד רבים של מורים רחיקים
המספלים בבקיות מסודרות ודידקסיות מונחים זה שנים. (היו"ר ש. פרסיץ:
פרומסור דינבורג אמר, כי המפקחים ימסמו מנסיונותיהם ויהיה כזה מסום
הדרכה למורים, כי הם האלמנט שיכול לעשרת עבודה. מבורכת-בגדרו זה).

אשר לבית-הספר הגבוה לחינוך - יש בו

מחלקות שונות. אולם לא שמעתי על מחלקה שתעסוק בהכשרת מפקחים ומדריכים
לבתי-הספר העממיים. אין לנו מפקחים ומדריכים במידה מספקת כדי להדריך
את המורים הצעירים. נוסף לכך, לדעתי, יש לשנות את כל צורת הפיקוח,

18.11.1952

הדיון על הסקירה על מערכת החינוך לקראת שנת תשי"ג

ר. צברי:

מטרת שאצלנו המפקח הוא גם אדמיניסטרטור ועליו לארגן את בית-הספר. (היו"ר ש. פרסיץ: פרופסור ריגר עמד על כך). לדעת העבודה בבית-הספר היסודי אינה אחידה ולא יתכן מפקח אחד לכל בית-הספר. יש לחלק את ההדרכה לשני חלקים: האחד - לכיתות הנמוכות והאחר - לכיתות העליונות ואת העבודה הארגונית יעשה מישהו אחר או המזכיר. כי במצב הנוכחי ישנה כפילות מסוימת והמפקח הוא גם מפקד בכיתות הנמוכות. על-כן יש בזכור רב, כי או שמאמינים למדריכים הקובעים בכיתות הנמוכות, או שמסתמקים בכך. מכל מקום יש במצב הקיים בזכור כספים ונוסף לכך, יש צורך בהתמחות מסוימת לגבי הכיתות הנמוכות.

פרופסור ריגר עמד על כך כי ההורים מוכנים לרוחרו על ילדים בגיל 12 - 8 שנים ואינם מוכנים לרוחרו על ילדים גדולים יותר. כי הם מקור פרנסתם. אולם רוב בתי-הספר במעברות הם מגוון אחד ואינני רואה כי אנו נצטרך בהם לקרוא מיזוג הגלוי. לדעתי זוהי בעיה חשובה מאד ולכבר עתה רבים הניגודים וההבדלים בקרב קיבוצי הגלויים השונים. על-כן עלינו כבר כשנה זו להתחיל למפל בענין זה. כמובן שיטנו תהליך טבעי של מיזוג גלויים. אך זה איננו מטפיטי. ישנם בארץ קיבוצי יהודים אשר כאו לפני 40 שנה ועדיין עומדים כקיבוץ נבדל. אם נשאיר את החינוך במעברות במצבו הנוכחי אינני רואה אפשרות שאנו נוכל להגיע למשהו בשטח זה. יש להנאיג בתי-ספר מיוחדים בצורה ממשית במקומות הקרובים ליישובים ותיקים. אינני מקווה לרבות מן העולים החדשים שבאו לכאן בגיל העמידה או הזקנה. אולם אני מאמינה, כי נוכל לעשות משהו לגבי הילדים בגיל הרך מאחר שאני מאמינה בחינוך. אם ההורים במעברות מוכנים לרוחרו על ילדים בגיל 12 - 8 שנים - יש לחשוב על צורת בית-ספר אחר בשבילם שיהיה אולי בצורה פנימית. מכל מקום שהילדים ימצאו במסגרת עד שעה 17.00.

א. דרישות:

ברצוני לגעת דרוקא בשאלת בתי-הספר היסודיים במעברות. כי אם אנו חושבים על עתיד האומה עלינו למפל בראש ובראשונה בילדים בגיל זה. שמענו כי ביקורי הילדים בבתי-הספר במעברות הם בכל רע. אני מטובנע כי לולא הזרמים היה המצב גרוע מזה. מטרת שנייגי הזרמים משתדלים לאסוף את הילדים כדי לקיים את בית-הספר. המורים הדיוור והצירד אינם מושכים את הילדים. הלימוד הדיוור והצירד אינם כשורה ואין כל אפשרות לחנך את הילדים. המורים עסוקים בעניינים אחרים. כגון: סידור הדיוור והצירד. נוסף לכך אני חושב, כי אין למורים כשרון מטפיטי. ישנם מקומות שם מצב הצירד הוא ככל רע והילדים יושבים על הרצפה. אינני חושב, כי בנידון זה שונה המצב בזרמים האחרים. בצורה זו, כיצד אפשר לבוא ולדרוש מהם משמעת, וכיצד אפשר להשפיע על ההורים שיורו על הילדים.

התכנית בבתי-הספר אינה מתאימה למעברות. שמענו משהו על כך מפי פרופסור ריגר. אולם לדעתי יש להכין חכנית לימודים זמנית בשביל ילדי המעברות שחכיל: עברית, 4 פעולות החשבון וידיעת הארץ.

טוב עשה פרופסור ריגר שנגע בשאלת החופש לילדי בתי-הספר במעברות. כי המעט שאנו מצליחים להטיב בחקופת הלימודים הולך לאיבוד בחקופת החופש. על-כן יש לעשות משהו בנידון זה.

אשר לרשויות המקומיות - הרי ישנן כאלה שאינן נגישות את העזרה הכספית הדרושה וגם אינן רוצות לסייע ולמפל בדיוור בתי-הספר. הדמוראליזציה כשטח החינוך היא פה גדולה מטרת שחוקי החינוך לא כוצעו אפילו במקומות הגדולים. למשל, קיים חוק חינוך חובה לגבי הגנים. אולם גם תל-אביב וחיפה טרם ביצעו אותו. אם במקומות הגדולים טרם כוצע החוק, לא כל שכן במקומות הקטנים, כי בזמן כתיבת החוק רצינו

18.11.1952

הדיון על הסקירה על מערכת
החינוך לקראת שנת תשי"ג.

א. דרימט:

לחפזם מרובה ועתה אין המדינה הקטנה והדלה יכולה לבצע זאת, כי הכיבוד
בכל רע גם בבתי-הספר לנערים ונערים, אולי בזרם העובדים שונה המצב,
כי יש להם שם מטהר אחר המוסך אותם. מכל מקום אנו מוציאים כספים רבים
לענין זה.

אך לדעתי, כראש ובראשונה צריך מסדר החינוך
והתרבות לטפל בחינוך היסודי. כל אותן האמצעים הצליחו בחינוך ארגוני החילה
את בית-הספר היסודי. לנו ישנן חכמיות רבות לפרורמות ומזניחים את ענין
החינוך.

כן לא שמענו דבר לגבי הספריות בבתי-הספר
היסודיים, כי אם אנו רוצים להשפיע על הילדים שהם ילמדו בעצמם - הרי
הספרייה היא האמצעי הנכון. בבתי-הספר כמעט כולם ספרים ומחכרות.
על-כן עלינו לרכז את כל כוחותינו, כדי לספק את מצב העניינים בבתי-הספר
היסודיים.

היו"ר ט. פרסיץ:

הפעם שמענו סקירה מפורטת יותר מכפי שהינו
רגילים לשמוע. שמענו לא רק מספרים, אלא
גם על חכמיות מסדר החינוך והתרבות שהיא עומד לבצען תוך השנה הזו. בקשר
עם דברים אלה נתעוררו בקינות רבות מאד. את אלה בדרך קודמי ואזכר החילה
על המעבדות, הרי אעשה זאת לא רק מטעם הטעמים שקודמי עמדו עליהם, אלא
מטעם נוסף. פרופסור ריגר אמר, כי בבתי-הספר היסודיים לומדים 215,000
ילדים. הוא הוסיף ואמר, כי במעבדות ישנה אוכלוסיה של 200,000 נפש.
הרי חודר, כי לא אגזים, אם אומר שכ-70% מהם ילדים. פיורש הדבר, כי
במעבדות למצאה כ-1/3 מאוכלוסיה התלמידים בגיל כתי-הספר היסודיים. כמספר
זה אינני כוללת את הגנים, כי הוא הוסיף ואמר שכ-75,000 ילדים בגיל
הגן נמצאים בארץ. הרי לא אטעה אם אוסיף למספר הילדים בגיל כתי-הספר
היסודיים עוד כ-1/3 ילדים בגיל הגן. אנו אמנם יכולים להביע את סיפוקנו,
כי טוב עושה מסדר החינוך והתרבות שרואה את עיקר מיפורלו בכעיסת המעבדות
בשנה זו. אולם המחשבה בעניינים האלה לא תקדם אותנו בהרבה, את כי סוף
מעשה במחשבה תחילה.

המ"ב במעבדות מסווע לשינוי יסודי. השינוי
היסודי הזה לא ייעשה, אם אנו לא נוציא מסקנות מהכנתם של האנשים המצויים
בכעיות אלו ועמדו על הדברים. אולם חסר אומץ הלב להוציא את הדבר לפועל.
אנו יודעים, כי האמצעים הציבוריים כה מצומצמים עד כי עלינו להפוך כל
פרוטה עד אשר נוציאה, כי היא יקרה. על-כן הכרחי הוא שימוש יעיל בה.

כאשר אני באה עתה לדבר על ענין הגנים וערכות
את המעבדות ורואה את הגנים מכל הזדמנים ריקים למצאה או כ-80% - לא
ממספר הילדים שהגן יכול לקלוט, אלא ממספר הילדים הרשומים בגן - הרי
אני מוכרחה לשאול את עצמי מה הסיבה לכך. הסיבות הן שונות. נכון הדבר
כי במעבדות קטנות אין מקום ל-4 גנים, אלא יש מקום אולי לגן אחד או שני
גנים. נוסף לכך, בגנים במעבדות צריכים להקלם ילדים בגיל 4 ו-5 שנים.
לילדים בגיל 4 שנים רואג מסדר הסעד, אשר יש לו גישה מיוחדת במינה. יש
והם רוצים לכלול את כל הילדים ולהתניסם לגנים, אף לסייע בידי הארגונים
להחזיק בגנים, ויש וזהם מפסיקים כל עזרה וגורמים על כל הילדים כלים בזה
שהם אומרים, כי על הלסכות הקירוניות של מסדר הסעד יחד עם ההורים וארגוני
הנשים להחזיק בחינוכם של הילדים בגיל 4 שנים. אולם עליכם לדעת, כי
לא בכל המעבדות ישנן לשכות עירוניות, ובמקום שיטנן לשכות סעד עירוניות,
הרי אותן הערים כמצב כספי כה קשה שהן מסתמרות מאחריות זו, אשר החוק
אינו מטיל עליהן. העיריות אינן חייבות לדאוג לילדים בגיל 4 שנים,
ובמקרה אחוז עליהן לדאוג למקרים הסוציאליים. על-כן נופל העול על הארגונים

18.11.1952

הדיון על הסקירה על מערכת החינוך לקראת שנת תשי"ג.

היו"ר ש. פרסיץ:

היו ארגונים שהיו חובלים תשלום מארזים להחזקת הילדים בגנים. ארחה
 שעה היה מופיע ארגון אחר ומכחל את התשלום הזה ונוקב בסכום קטן יותר
 הרי חרשים ההורים כי יכרא ארגון שלישי ויבקש תשלום קטן עוד יותר
 או ישלם להורים ובלבד שיטלחו את הילדים לגנים. הדמוראליזציה בענין
 זה מביאה לידי כך שהילדים בגיל הגן מופקדים בידי נל הארגונים שלא
 היחה שנה כשנה הזו למיעוט ביקורי הילדים בגיל הגן. הרי כאשר בא
 פרנסתו ריגור ונחתן לנו מספרים - אם כי בכל הזדירות - ואומר
 כי בגנים מבקרים 75,000 ילדים. אזי מתוך המציאות ומתוך ביקורי לא רק
 שאינני מטילה ספק, אלא אני יודעת, כי מספר הילדים המבקרים בגנים
 הוא קטן ביותר. מה אני רוצה להסב' את חשומת לנו של משרד החינוך והתרבות
 ולהנעיקו, כי אם לא יהיה חינוך ילדים במעבדות בגיל 4 שנים ואפילו
 3 שנים, כלומר אם לא תהיה הכנה מקדמת לגבי גילים אלה, הרי מכהינה
 הצביע ליציה האלמנטארית חהיה העבודה קשה שבעתים. בבחי-הספר היסודיים.

נרסף לכך מצגם הנריאורתי של הילדים ירד

במידה אירמה כי ההזנחה בשטח זה היא עוד יותר מסורעת - זהו אחד
 הדברים החשובים שאסור לנו לזלזל בהם. שבעתים מוטלת עליו האחריות
 לענין זה, כי ישנם האמצעים המספיקים לכך בקומרת המדינה. אילו לא
 היו מוציאים כספים על מלחמה זו שאינה לחוקלת היללים וההורים והינה
 מוסתפה דבר למיזוג הגלריות והיו עושים ראורבניזאציה - היה זה מביא
 חוקלת.

הנה הולמים וקרבים ימי ההודף. אינני

יודעת אם כל חברי הורעה לחינוך ותרבות יודעים את הנקטה במעבדות.
 ככמה מעבדות פלשו כבר לגנים משום שקיימת הסתה גדולה במעבדות ונעשים
 שם דברים שלא ייעשו, והמשרה מסרבת להוציאם מן הגנים, כי לא היה
 מקום היכן להושיב אנשים אלה מבלי לקרואם את כל המעבדה לגדם. אני יכולה
 לנקות בשמות של מעבדות בהם קרו מקרים כאלה.

מעבדה

נרסף לכך אין כל חיאות בין המשרדים. מיד
 הסטפורנת בסנה 7 כאשר החלו בכנין גני-ילדים ומעונות ילדים, הרי כאשר
 גמרו את הבנינים מנער מן הארגונים את התקציבים ראת האפשרות להכניס לשם
 את הילדים. לא השתמשו בחודשי הקיץ כדי לעשות משהו בענין זה, כי
 התחילו להעביר את האנשים למקומות אחרים. כן מתחילים להעביר את הגנים
 שנפתחו באמצע השנה. ואלה הנמצאים אפילו במקומות מסודרים נסגרים.
 משרד החינוך והתרבות חייב לעשות הכל כדי לעורר את המשרדים השונים
 המטפלים בענין זה, כגון, משרד העבודה ומשרד הסעד.

נקבעה מועצה ליד משרד החינוך והתרבות

אשר אליה הוזמנו 17 איש אשר אומרים עליהם, כי הם מכירים את הבעיות.
 אולם אני מתארת לעצמי שאף אני יודעת משהו בענין זה רגב חברתה הכנסת
 נצר וכפרי. אף הן יודעות את הענינים ובכל זאת לא הוזמנו האנשים שהיו
 יכולים לעזור בענין זה. אני מבקשת לנקוט בכל הצעדים הדרושים בקשר לכך.

נכונים הם דברי חברת הכנסת צברי. כי

איננו יכולים ליצור ישראל אחת וישראל שניה. לא יחכן, כי יהיה בית-
 ספר לילדי עולים ובית-ספר לילדי הרוחיקים, הן זהו אבסורד. אולם
 עלינו להתחשב במציאות ולחפור את הרע במיעוטו. זה המכיל את המעבדות
 ולא רק את אלה הקרובות לערים, למרסבות ולקייבוצים. אלא את אותן המעבדות
 המרוחקות עומד על הבעיה הזו, כי מטול הילדים הקטנים בימי גשם וחום
 הוא בלתי אפשרי. ולכן בנקודה זו צריך לכרא שינוי יסודי בגישתנו לבעיות
 האלה. עלינו לחשוב בכיוון זה, כי במקום שיהיו לנו גני ילדים כשביל
 חינוך חובה, מוטב שיהיו לנו כתי-ילדים לילדים בגיל 3, 4, 5, 6 ו-7
 ולקיים את המוסדות האלה עד שעה 17.00. כלומר, אילו היינו מכוננים
 את כל ההוצאות שכל הארגונים מוציאים לחוד לגילית אלה, והיינו עושים

18.11.1952

חירון על הסקירה על מערכת
החינוך לקראת שנת תשי"ג.

היו"ר ש. פרסיץ:

אח העבודה יחד ועוזרים למשרד החינוך לקיים את החינוך ומגינים על
הילדים עד גיל זה - אזי היחה קלה העבודה לאחר מכן. במעבדה הקרובה
למושבות - יש לדאוג לתחבורה מתאימה כדי שילדי העולים יוכלו לבקר
בכתי-ספר מטרופלים. בצורה זו לא היה מקום לכל ההופעות שיטנן כיום כגון
אין רוצים לשלוח את ילדי הישוב הרוחני למטרד עם ילדי העולים המלוכלכים.
אילו היו דואגים להם במשך 5 שנים במעבדות דואגים להרגלים נאים
לחינוך ההורים שיטגחו על לבושם של הילדים - לא היה מקום לחסס' הזה.
מכל מקום אין העוז להגיע לאיזה שהוא מעטה בענין זה. זה המכיר את
הדברים האלה נפשו חרדה, כי מצב הדברים מביא למצב הפוך מן הרצוי -
למפקדה גדולה בכל.

נזדעזעת לשמוע מפי פרופסור ריגר כי
הוצאות כבתי-הספר במעבדות - מלבד מסכודת המורים - הרעמוך בערך
על 20%. אינני יודעת לפי איזה חשבונית הרלכים בענינים אלה. אולם אני
יודעת כי כבתי-ספר מסודרים - מלבד מסכודת המורים - מגיעות
ההוצאות הכלליות הכוללות שירותים דיוור, ספרי לימוד, מחברות וציוד
לא ל-40%, אלא ל-60% ובמקומות העניים ביותר מגיעות ההוצאות ל-40%.
דובר כאן על חינוך האם או עושים הכל כדי להסמך את ילדי המעבדות
לילדי הישוב הרוחני? האם או עושים הכל כדי לתנך את ההורים? נאמר כאן
כי הילדים בורחים מבית-הספר. אולם אילו היו ההורים רואים הקפדה על
צורת בית-הספר, רואים שקידה על הינוכם של האנשים הפרימיטיבים - היו
מתמלאים בכבוד לבית-הספר. אילו היו ההורים רואים כי הילדים מחורבנים
יותר ומטרופלים יותר - היה יחסם אחר. אולם כאשר אין מטאמאים את הרצפה
האשפה מסביב הלכלוך גדול והספסלים שבורים ורצוצים והילדים יושבים
על הספסלים האלה ואין ספר - הרי מצד אחד בורחים הילדים מבית-הספר
ומן הצד האחר, ההורים אינם מעדיפים לימודים בתנאים כאלה.

הברת הכנסת צברי עמדה כאן על מיזוג הגלוייה.
אולם באיזה אופן תעשה זאת? אם עתה מקבלת כל גננת חוזר של הסתדרות
המורים - כתשובה על חרזי שנשלח על-ידי משרד החינוך והתרבות מתלקת
הגנים, שעל הגננות אסור לאחר לגני-הילדים; עליהן לבוא חצי שעה לפני
פתיחת הגן, כלומר בשעה 7.30 כרוקר ולעזבו כמחצית השעה לאחר שהילדים
עזבוהו, כלומר בשעה 13.30 - מעיזה הסתדרות המורים לכתוב לכל הגננות
שאין להשמע לכל הדברים האלה. אחת מן החובות היא ליצור אקלים מתאים
לפעולות השונות, האם כך נוכל ליצור את האקלים המתאים? זולנו השנה
החמישית שאנו עומדים בבעיות אלו. אני מבקשת שהדברים יעשו גם מבחינה
הכליחית וגם מבחינה אקלימית ציבורית על-מנת שאנו נתקדם.

ש. כפרית:

קשה לדלות את כל הבעיות, כי הן עיקר
עבודתנו בכנסת. בסקירה זו שמענו בעיקר
מספרים ובקיצור נמדי על הבעיות שנחקרו. הייתי מבקשת כי אנו
נשמע סקירה מפורטת יותר עניינית יותר שהתאר את התמונה בכללותה, כי
למרות הקשיים הגדולים נוצר יש גדול. זה העומד כראשית החהרות המעבדה
והקמת הצריף הואשון ריזק מכל חוסר מורה, העסקת הילדים באהל גדול,
הזונתם במקום זה ומשחקם כאן - הרי יראה התקדמות גדולה על-כון
הייתי רוצה שאנו נראה מה עלינו ללמוד מהתקדמות זו. לפני זמן מה
הקייים כבמרנו כינום של מורי מושבי העולים בצפון. כל המורים שהסתחפו
בכינום זה הם כוגרי אולפנים. אף אחד לא היה בעל השכלה פדגוגית. לפחות
סמינריונית, בכינום זה נקבעו דברים חשובים מאד בקשר לגישה נכונה
דובר על חתירה כלחי פוסקת למחרון בעיות החינוך, על קשר הילד עם לפרו
על יעוד המורה כגורם מחנך במקום. עלי לציין כי היו הסגנים עצומים.
המורים הצעירים סיפרו על מאבק מחמיר, על יצירת משק קטן ליד בית-הספר
ואנו חייבים ללמוד מן הדברים האלה.

18.11.1952

הדיון על הסקירה על מערכת החינוך לקראת שנת תש"ג.

ש. כפריח:

המצב כיום הוא עגום. אני מצטרפת ככל לבי למשאלתה של חברה הכנסת פרסיץ. שהילדים בגיל צעיר יהיו מרוכזים בבתי ילדים או במעונות יום. כי אנו יודעים באיזה מידה משפיע הדבר על בריאות הילדים ובריאות נפשם. הכל בדעה. כי לא בית-החולים שומר על בריאות הילדים. אלא הפעולה המונעת ומיפזל מתאים במקום מגוריהם של הילד. ביחס לגיל צעיר זה איננו יכרלים שלא לראות את התמננה בשלמותה.

ברצוני להפנות את חשבת לבך של משרד החינוך והתרבות כי הושרות המקומיות אין כוונן לעמוד עתה על ביצוע חוק חינוך חובה לילדי הגן. ובעיקר בהנאסי-ההתיקרות. הדבר נרגע לא רק למעכרות וישנני עוליים, אלא גם בערים וכמוסכות.

אשר לחינוך היסודי - שמענו מספרים מאלפים מאד. נאמר לנו כי ישנם 13,000 ילדים אשר כלל אינם חיים באזור בעולם והמה נמצאים באפאטיה. אנו יודעים לאיזה אפיק גורף הדבר את הילדים האלה על-כן אנו ביקשנו לזרז את חוקת הגנת הילד. ברור כי ישנם תנאים סוציאליים מכבידים. אולם עלינו לראות חזילה את מקומות החורפה. אנו לא נצליח בשום דבר, בכל הסיסמאות של קיבוץ גלויות, אם לא יהיה לנו בית-ספר ממשי לכל הילדים הללו, כי בית-הספר מתבסס בעיקר על הילד הנורמאלי.

אנו מרים סיימנו את הדיון בשאלות הגדנ"ע. יתכן ויש לדבר זה ערך מכריע בקרב ילדי המעכרות.

הילד כמספחות אלה משמש רק אובייקט ולא סובייקט, הוא משמש מקור-פרנסה - לכך עלינו לדאוג. החינוך המקצועי והחקלאי הניתן הוא כאופן יחסי קטן. ידוע לי שישנן תכניות טובות בקשר לבתי-הספר התיכונים. אולם עיקר דאגתנו צריכה להיות לבתי-ספר אלה. לגבי ידיו זוהי שאלה חמורה מכל הבחינות. עדיין לא ברור לי אם נצליח להצמיח את בתי-הספר. כי הדבר כרוך בקשיים עצומים. עלינו לדכז את כל בתי-הספר הקטנים ולהקים בתי-ספר איזוריים לחינוך מקצועי ולחינוך חקלאי. זו אחת הדרכים למצלת הנוער. אני רואה את הסכנה לקיומנו כיום לא בשטח הכלכלי, אלא בשטח החברתי. דובר כאן על דמוראליזציה שנוצרה על-ידי גורמים שונים במעכרות וכטיכונים העוליים. אולם חמורה מכל היא ההסתה המשחיתה את כל הטוב שעוד היה.

לדעתי החלטתנו בענין זה צריכה להיות מלווה מעטפת. איננו צריכים לראות את הסקירה הזו כמתן אינפורמאציה כלבה, אלא יש לעבד את הדברים. לא ברור לי עדיין אם יש צורך ברועדת מטנה שתביא לנו הצעות ממטיות בקשר לכך. מכל מקום זו צריכה להיות המסקנה מהדיון הזה.

ש. י. רוזנברג:

הבעיות הקטורות בחינוך ילדי המעכרות ובחינוך ילדים בגיל 6 ו-5 שנים הן בעיות קטנה מאד מחורטו-אמצעים מדגוביים. מחורט ציור ודיוור מתאים. מאכזב מאד כי זו לנו השנה החמישית לביצוע חוק חינוך חובה ועדיין לא הגענו לחיקון ממשי. אולם ברצוני להצטמצם בשאלת הילדים הגורמים את בית-הספר היסודי ולאחר מכן מזניחים אותו. יוצא איפוא, כי נער שבמר את בית-הספר היסודי למעשה מילא אחרי החוק. אולם עד אשר הוא נכנס לצבא עוברת 4-3 שנים ואז מספיק לשכוח את אשר רכש לך. ברור כי לא זו הדרך. לדעתי הבעיה איננה מה מלמדים את הילדים האלה, אלא עד איזה גיל הם נמצאים תחת השפעת החינוך. ילדים בגיל 15 - 14 דורקא הם נתונים ביותר קלות להשפעה בלתי רצויה. יש לקבל ברצון את הצעתו של שר החינוך והחידושי ולאקציב סכומי כסף גדולים לחינוך התיכונים. אם כי בתי-הספר התיכונים המכו באחרונה לבתי-ספר של עשירים. הנערלים העובדים שבמר את בית-הספר היסודי

18.11.1952

הדיון על הסקירה על מערכת החינוך לקראת שנת תשי"ג.

ט. י. רוזנברג:

מהורים עתה גם בעיה כלכלית ובעיקר כאשר מחריף המצב הכלכלי. נוסף לכך אין בטכילים שאלה רישום מס ההכנסה. על-כן היה צריך להצטמצם בשאלת החינוך המקצועי ולא לראותו כחלק מבית-הספר התיכון, אלא כחלק מן התכנית הכללית. אינני יודע אם על כל הילדים ללמוד שפות או מקצועות אחרים. יש לתת להם חינוך חלקי, אבל בעיקר חינוך מקצועי. אני הייתי מציע, כי החינוך המקצועי יתחיל בשנה הרביעית או החמישית בבית-הספר היסודי. לא באופן יסודי אלא באופן שטחי. דבר זה יכין את הילדים לקראת החינוך המקצועי והמה יתייחסו למקצוע בחר רצינות והתעניינות.

על-כן ברצוני להציע למשרד החינוך והתרבות שתטומת לבו לחינוך המקצועי תהיה גדולה יותר. כן גם ביחס לבתי-הספה היסודיים ולילדים אשר גמרו את בית-הספר היסודי לבל יאבדו את אשר קיבלו בחינוכם.

ה. בוגר:

נחבקטתי על-ידי חברי הורעדה לכרך את יושבת-ראש הורעדה. אולם אני מזכיר את הורעדה לחינוך ותרבות שיש לנו יושבת-ראש שהיא כולה חינוך ותרבות. אני מכיר אותה זה 50 שנה מילדותה. כאז כן עתה היתה כולה חינוך ותרבות. אני היודע, כי גיל 60 הוא רק תחילת העבודה. הננו לאחל לה כוח ולברכה בהמשכת העבודה.

דובר כאן רבות על המעברות. אולם ברצוני לומר, כי המעברות הן דבר חולף ובעוד מספר שנים לא תהיינה מעברות. אך ברצוני לעמוד על שאלה עמוקה יותר בקשר לחינוך והיא - שאלת המורים. עליכם לדעת, כי לא קיימים כל מקורות לקבלת מורים. בשנה שעברה שמענו מפי שר החינוך והתרבות על רצונו לפתוח 8 סמינרים בכל הארץ. עתה מתברר כי בקיבוץ חפץ-חיים לא היו תנאים מתאימים לכך וכן הדבר בכנרת. הוא פתח סמינר רק בכפר יבנה ולקח מאתנו את הסמינר בבית-הכרם. אולם על המדינה לשאול את עצמה: מנין נקח מורים. הן זו שאלת עצמי החיים שלנו. כן דובר לפני שנה על הקמת מגמות פדגוגיות בבתי-הספר התיכוניים. אולם אין דבר זה יכול להעשות ממילא. התלמידים המסלמים שכר לימוד כה גבוה אינם רוצים להיות מורים בסופו של דבר. לתלמידים חסרי היכולת אמנם היה לתת אפשרות ללמוד בבתי-ספר תיכוניים כשכר לימוד קטן יותר ובלבד שיהיו למורים. אולם מדיבורים לא נרוטע. אני מכיר כחוררת שהיו רוצות להיות מורות ובלבד שתהיינה משוחררות מן הצבא. ברור, כי אין לנו דבר חסוב מן הצבא. אולם כלום יטלנו דבר חסוב ממורים. מקובל בסוויצריה שתלמידים חסרי יכולת מקבלים תמיכה ותחזית על התחייבות שהמח יתן מורים. הקצינו של משרד החינוך והתרבות מהורה 5% מכלל התקציב - אין זה בהתאם לצרכים המינימאליים של המדינה. ברור לכל, כי אם אנו לא נכין מחנות של - לא נוכל להתקיים. זו צריכה להיות דריסתה של הורעדה לחינוך ותרבות של הכנסת משרד החינוך ומן הממשלה - התאמצות מוחלטת להשגת אלפי מורים.

ד. נצר:

שמענו הרצאות מקיפיות על התכנית לקראת שנת תשי"ג. זו לנו השנה הרביעית להגשמת חוק חינוך חובה. בדרך כלל אין זו תקופה ארוכה להגשמת חוק. אולם לנו אין זמן, כי עלינו להגשים את הדברים. טוב נעשה אם נפריד בין הבעיות השונות שבתעודתנו. אני רואה, כי נקיים דיון נפרד בקשר לבעיית הגנים. על-כן אינני רוצה לבטא בעליה זו. אם כי בעיית הגנים מחריפה עתה דווקא משום שהיא נמצאת במפתח חוק חינוך חובה. אולם שאלת הילדים בגיל 4 שנים החריפה עתה ביותר זאת ולא רק מחוסר אמצעים. זוהי יחידה חינוכית החובעת מאחורי דיון רציני, כיצד לשנות את מבנה החוק. אנו

18.11.1952

הדיון על הסקירה על מערכת החינוך לקראת שנת תשי"ג.

ד. נצרי:

כמדינה צעירה וטאיים לחטוב על תיקון בחוק, אם במציאות הדבר אינו ניתן לביצוע. כלומר, עלינו לחשוב אם יש לכלול את גיל 5 שנים בחוק חינוך

אשר למספרים שהביא פרופסור ריגד - הרז בעיית הסטטיסטיקה היא בעיה מדאיגה, רבעיקר באיזה סדרה יכולים המספרים להיות מדויקים. הן יתכן וילד אחד מופיע כרשימה בצורה שונה. זה לנו החרוט הטליטי לתחילת הלומדים בבתי-הספר ואנו מוכרחים להגיע לאמת מסוימת בקשר ולמספר הילדים. כל יס ואנו נכנסים לכיתה והיא כמעט ריקה למרות מספר הנרשמים הוא גדול יותר. אולם הילדים אינם מבקרים בבתי-הספר. לדעתי יש לערוך עתה רישום מעשי - לפני הנוכח - בהתאם ליומנים הפעילים של המורים כדי שנדע אל נכון מהו מספר הילדים הלומדים (א. ארנון: זה ייעשה). לאחר שנדע את המספרים המדויקים נוכל לעשות פעולה מסדחת מסוג מעוניינים לדעת על כך ולתקן את המצב.

השאלה המדאיגה היא - המעברות. איננו יכולה להגיד שאין התקדמות בטוחה, אך היא איננה מספיקה. היינו רוצים לראות את הדברים בהתקדמות המדולה יותר. אבל הדברים אינם יכולים להעשות ככה אחת. מראשית צעדנו בעניני חינוך היתה אחת הבעיות שלנו - העסקת הילד בגיל 5 - 4 שנים. היה זה עוד בחקופה שלא היתה עליה במספרים כאלה. כי אנו ראינו את יסוד עבודתנו בילדים בגיל זה. קראנו לכך לא בית-ספר, אלא בית-חינוך. כאשר הילד צריך היה להמצא שם 8 שעות מחמת תנאים סוציאליים שונים. מכל מקום העסיקה אותנו בעיית שעות הפנאי של הילד. איננו יכולים להקים רשת חינוך שתעסיק את הילד כמסך 8 שעות, אלא בעזרת הציבור.

אשר לבתי-הספר לנערים עובדים - הלאה

מציעה לירושכת-ראש הוועדה להפריד גם שאלה זו ולהציגה בסדר-היום. אני מכירה בעיה זו. כי הקדשתי את שנותי בארץ לחינוך היסודי לנערים עובדים. ידוע לי כי רק באמצעים אדמיניסטרטיביים או תחוקתיים לא נוכל להגיע לילד כך, אלא יש לדעת כיצד למסוך את הילד בגיל 14, 15, 16 ו-17 אחרי יום עבודה. ומה הם האמצעים כדי לאפשר לילד לקלוט כשעות הלילה. על-כן יש להקדיש לבטיה זר דיון רציני.

כמובן שמדאיג המספר המצומצם של כוגרי כתיב-הספר החינוכיים. אני מאלה האמינה. כי עבודת ההוראה תלויה באדם עצמו. אנו ראינו כיצד עובדים שני מורים באותם התנאים האובייקטיביים. יש והמורה דואג לטפח ולטווח צורה גאה יותר לכיתה למרות קטלי התנאים ומורה אחר אינו עושה זאת.

ב. צ. דינבורג:

ברצוני לברך את יושכת-ראש הוועדה למלאות לה 60 שנה. אני מכירה זה 35 שנה. חנני למעלה מ-60 שנה על-כן ברצוני להזכיר כי כאשר נפגשתי עם אביה של חנה הכנסת פרסיץ, ר' הלל זלטרפולסקי הציג כי נלך לראות את ספרייתו של הכרונ' גינזבורג, אשר נרכשה על-יד אביה של חנה הכנסת פרסיץ בסביל האוניברסיטה בירושלים. אותה טעה עמדתי בפני הקמת סמינרים רבים מטעם מפיצי ההטבלה ברוסיה. ר' הלל זלטרפולסקי אמר, כי הוא מכין ספרים לקריאה בעברית ולקוראים בעברית דואגת בחו.

לאחר מכן ברועידת המורים הראשונה בפטרוגראד היה ריב לטונות ביחס ללשון העברית. באותו מעמד תמרו עליו ועל פילקוב טדענו לדבר עברית. ענינד, כי אנחנו עברים, אבל אתם הקנאים לעברית, אתם "טרטניסטים"

הדיון על הסקירה על מערכת
החינוך לקראת שנת תשי"ג.

ב. צ. דינבורג:

שנים רבות חלפו מאז ואני מברך את חכמת
הכנסת פרסיו על שהקימה "טוטניסטטים" רבים הן ב"אמנות" בספרות ילדים
יבתרבות ובחינוך. עבדנו בשותפות למרות חילוקי הדעות שבחינוך שלא החלף
ענה ולא יחמו גם מחר. הנני נהנה מעבודתה משותפת זו. אני מברך אותה
שתזכה לראות בגידול פרי עבודתה המבורכת.

מ. ארם:

ברצוני להתעכב רגע על ענין כנאלי זה -
תקציב החינוך והתרבות. שר החינוך והתרבות
ואנו יחד נדרוש את הגדלת תקציב החינוך והתרבות. על המדינה לראות
כי שטח אחד אינו יכול להיות מן היד אל הפה. בית-חרושה אחד יכול
להכשל - אפשר לפתוח בית-חרושה אחר. המבדגרים יכולים להיות במצוקה.
אולם ישנו שטח שאינו יכול להתקיים במצוקה ואחר-כך לא נוכל לחקן את
המעוות. אנו צריכים לראות כי האוניברסיטה מזדעזעת וערכה תהליך
מסוכן של סלקציה. ישנם סטודנטים רבים הלומדים בחוץ-לארץ; בחי-הספר
החינוכיים אף הם עוברים תהליך של סלקציה ואינם מספקים את הצרכים. אדם
המתקיים על מסכורתו לא יכול לשלוח את בנו ללמוד; אף הגנים עוברים תהליך
זה. בחי-הספר המקצועיים אף הם במצב קשה. ישנן אמנם חכניות שונות על
הקמת בית-ספר גבוה לאמנות ולמוסיקה. אך כל הדברים האלה הם בבחינת
נסיון. לדעתי תקציבו של משרד החינוך והתרבות המהווה 5%-6% מכלל
התקציב הוא סימן מובהק למדינת סימן מזיק ויש לחקן את הדבר כי הוא
אינו יכול להמשיך. תהליך הסלקציה אינו לכבוד לנו ואחר-כך לא נוכל
לחקור.

היו זמנים שאמר כי בקיבוצים דואגים לרפת
ילבית-הילדים והתיירים שהיו מנקרים בקיבוצים היו אומרים כי הילדים
מפונקים. אולם ילדים אלה נשאר מושרשים בחקלאות. במולדת בישוב
בעם ובקיבוץ. נכון הדבר שדור שלם שילם בעד זה, אולם הוא נתן את אשר
קיים עתה. היתה זו סמיכיה טבעית של אינסטינקט בריא. יש להחזיר הכרה
זו גם לחוגי משרד האוצר. ברור כי יהיה לנו ריב קשה. אבל ישנו
ענה משהו גדול אשר לו יש לדאוג. שנת התקציב מחקרבת וכבר עתה עלינו
להכין את התקציב להכשיר את הלבנות והמוחות. לא הייתי רוצה שיבואו
ויאמרו לנו כי היר כאן שיקולי הממשלה ולכן כך קבעו את התקציב. היש
רצח, כי האופוזיציה תהיה כפוזיציה יחד עם שר החינוך והתרבות. לדעתי
זוהי ההחלטה שעלינו לקבל עתה - להכין כבר עתה את התקציב כפי שהוא
נראה לנו, כדי שלא נאכזר דור וכתרונות.

הזר"ר ש. פרסיו:

היה זה המחזור הראשון של הנראמים בקשר לסקירה
זו, כי רוב הנראמים נגער, למעשה, רק בסעיף
אחד, לכן אנו נמשיך בדיון זה.

ברגעים המועטים שנשארו לי עד לסיום
הישיבה, הנני לבקש את האפשרות להביע פמלים קצרות את תודתי העמוקה על
הדברים הטובים והחמים שהשמיעו חבר הכנסת בוגר ושר החינוך והתרבות
ב. צ. דינבורג. לא רציתי בתגובה יובל ולא רציתי בציוני דרך, ולא
מטום שאני מזלזל בכרכות ובמכרכים, אלא ברצתי כדי לא לטבול בים של
זכרונות. ברצתי מעמידה נוספת על השוני שבחורה לבין העבר. הטוני אשר
אני סובלת ממנו מאד מאד. אם ישנו אדם אשר אינו יכול להשלים כרוח
הרעה אשר נשתרה במדינתנו עקב המפלגות המרפרזת המונעת מאתנו לבנות
כאשר בנינו בימים ההם, אשר אותם הזכירו פרופסור דינבורג וחבר הכנסת
בוגר - הרי אני האדם.

היו"ר ש. פרסיץ:

בימים ההם לפני 45 שנה כשאני ז"ל וחברי
אשר היו גם חברי חלמו יחד אחי או חלום החזיאת הלטרון והתוכן העברית
חרי חלמנוהו בצורתה והגשמוהו בחוק עבודה טוב אחד. ואם היו בינינו
תילוקי דעות, הרי היו לשם שמים ולא פגעו כרוח האחרונה והרעות, וכשמת
היצירה. אם הייתה אפשרות להגיע למה שהגענו, הרי הגענו לכך דק הודות
לרוח האחרונה והרעות, רוח זו נשתמרה עד היום. חבר הכנסת ארם ואנרכי
נשארו ידידים חמים עד היום וכל אידיאולוגיה אינה יכולה להפריד בינינו.
איננו יכולים לראות את עצמנו כזרים ויריבים בעבודת החזיאת התרבות. אם
יש משהו המעכב את הגאולה, הרי זו הכיחיתות המופרזת המטפיעה על העבודה.

אף-על-פי-כן את יכולים אף בימינו לתציע
לרגעי שמחה בהם נשכחים הדברים האלה. אם כי אינני יודעת אם יום-הולדת
ה-60 הוא יום שמחה בהם נשכחים הדברים המפלגים והחברים לעבודה יכולים
להשמיע דברי ברכה בה חמים. הרי נוחנת עובדה זו עידוד כל שהוא ומעוררת
תקרה שכל זאת עוד נגיע לימים ולאקלים חברתי אשר היה בימים ההם ויקדם
את עבודתנו.

על עידוד זה תודתו לכם

הישיבה ננעלה בשעה 13.10.